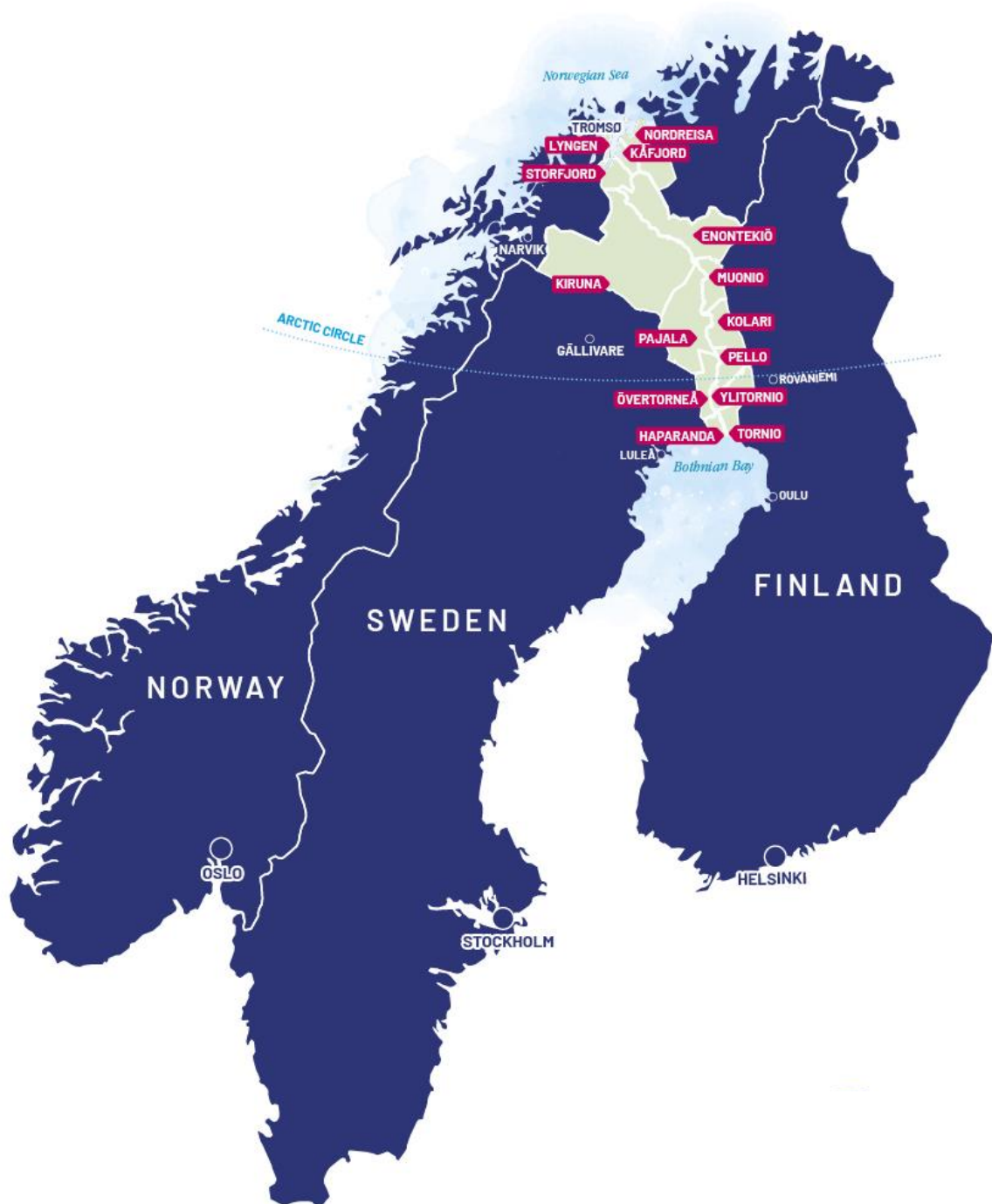

VUOSIKERTOMUS TORNIONLAAKSON NEUVOSTO 2023

Pohjoismainen
yhteistyö

TORNEDALSRÅDET
TORNIONLAAKSON
NEUVOSTO NOR SWE FIN

SISÄLLYSLUETTELO

Kohti Euroopan yhtenäisintä raja-aluetta	3
Tornionlaakson neuvoston puheenjohtajan tervehdys	4
Hallituksen puheenjohtajan tervehdys	5
Toiminnanjohtajan tervehdys	6
Tornionlaakson neuvoston organisaatio	7
Tornionlaakson neuvosto	7
Tornionlaakson neuvoston hallitus	8
Kanslia	9
Työryhmät	9
Tornionlaakson neuvoston perustoiminta	11
Rajat ylittävän yhteistyön tavoitteet ja toimintatapa	11
Tornionlaakson neuvoston strategian päivittäminen	11
Pohjoismaiden neuvoston virallinen rajayhteistyöelin	12
Edunvalvonta ja viestintä	13
Infrastruktuurin kehittäminen	14
Kulttuurin ja matkailun kehittäminen	15
Koulutusyhteistyön kehittäminen	16
Pohjoismaiden ministerineuvoston toiminta	16
AEBR (Euroopan raja-alueiden liitto)	17
Tornionlaakson neuvoston hanketoiminta	17
Kulttuuri ja perinteet, jotka yhdistävät kolme maata -hanke	17
Roadmap for Improved Arctic infrastructure and logistics system - esiselvityshanke	18
Talous	19
Tuloslaskelma	19
Tase	20
Kirjanpitoperiaatteet ja tilinpäätöskommentit	21

Tornionlaakson neuvoston hallitus ja toiminnanjohtaja, yhdistysnumero 222000-0786 Haaparanta, luovuttavat seuraavan vuosikertomuksen vuodelle 2023.

Vuosikertomus on laadittu Ruotsin kruunuissa, SEK. Jos muuta ei mainita, tilitetään kaikki summat kruunuissa (kr). Tiedot sulkeissa koskevat edellistä vuotta.

KOHTI EUROOPAN YHTENÄISINTÄ RAJA-ALUETTA

Tornionlaakson neuvosto toimii jäsenkuntien edunvalvojana ja yhteistyön edistäjänä Suomen, Ruotsin ja Norjan välisissä valtionraajat ylittävissä kysymyksissä.

Tornionlaakson neuvosto on yhteistyö- ja edunvalvontaorganisaatio, jossa vuonna 2023 oli 14 jäsenkuntaa kolmesta eri maasta.

Suomesta: Tornio, Ylitornio, Pello, Kolari, Muonio ja Enontekiö.

Ruotsista: Haaparanta, Övertorneå, Pajala, Kolari ja Kiiruna.

Norjasta: Omasvuono (Storfjord), Kaivuono (Kåfjord), Raisi (Nordreisa) ja Yykeä (Lyngen).

Vuoden 2023 lopulla Kittilän kunta Suomesta teki päätöksen liittymisestä mukaan neuvoston toimintaan. Tornionlaakson neuvoston toiminta vahvistuu ja vuoden 2024 alusta jäsenkuntien lukumäärä kasvaa 15 jäsenkuntaan. Tornionlaakson neuvosto on myös yksi Pohjoismaiden neuvoston virallisista raja-alueellisista yhteistyöelimistä.

Tornionlaakson neuvosto pyrkii kaikessa toiminnassaan edistämään ja kehittämään ainutlaatuista ja monipuolista kolmen maan raja-aluetta seuraavin toimenpitein:

- olemalla jäsenkuntiansa arvostama yhteistyön tekijä ja edunvalvoja
- toimimalla integraation edistämiseksi alueella
- tekemällä yhteistyötä rajaesteiden poistamiseksi ja liikkuvuuden parantamiseksi
- tukemalla jäsenkuntien alueella toimivien organisaatioiden rajat ylittävää verkostoitumista
- työskentelemällä osana eurooppalaisia yhteistyöverkostoja
- keskittämällä edunvalvonta seuraaviin tärkeimpiin osa-alueisiin: rajat ylittävä infrastruktuuri, yritystoiminnan edellytykset edistämällä työvoiman liikkuvuutta, rajat ylittävä kulttuuri- ja matkailuyhteistyö sekä koulutusyhteistyö
- pitkän tähtäimen tavoitteena on nostamalla esiin alueen erityispiirteitä, helpottaa rajat ylittävän arkipäivän byrokratiaa ja saavuttaa pilottialueen status.

Kaikkien näiden toimenpiteiden yhteinen tavoite on vahvistaa Tornionlaakson neuvoston koko alueen elinvoimaisuutta, tähdäten kohti Tornionlaakson neuvoston visiota Euroopan integroituneimmasta rajavyöhykkeestä. Auki kirjoitettuna tämä tarkoittaa, että Tornionlaaksossa asukkaiden tulee voida elää, opiskella, tehdä töitä ja yrittää turvallisessa ja puhtaassa ympäristössä rajat ylittäen, niin kuin valtakunnanrajoja ei olisi.

Tornionlaakson neuvoston puheenjohtajan tervehdys

Nyt on vuoden 2023 aktiviteetit toteutettu. Osittain digitaalisesti, mutta on myös ollut mahdollista tavata enemmän fyysisten tapaamisten kautta. Tämä on ilahduttavaa, sillä hyvistä keskusteluista ja tapaamisista saa enemmän irti, ja yhteistyöstä tulee palkitsevampaa.

Tornionlaakson neuvoston tehtävänä ja visiona on olla jäsenkuntiensa arvostettu kumppani ja edunvalvoja sekä vastata edunvalvonnasta poliitikkojen ja viranomaisten suuntaan. Olemme rajat ylittävä yhteistyö- ja edunvalvontajärjestö, jonka jäseniä ovat Suomen, Ruotsin ja Norjan rajakunnat. Jäsenten lukumäärä kasvaa, kun Kittilän kunnasta tulee uusi jäsen 1.1.2024 alkaen. Tornionlaakson neuvosto toivottaa Kittilän tervetulleeksi toimintaan.

Rajat ylittävään yhteistyöhön kuuluu infrastruktuurin kehittäminen perustamamme infrastruktuuriryhmän kautta. Infrastruktuuriryhmä kokoontuu lähitulevaisuudessa useammin. Myös Ruotsi on lähitulevaisuudessa Naton jäsen, joten Tornionlaakson neuvoston toiminta-alueen hyvää infrastruktuurin seurantaa tarvitaan. Työryhmä suunnittelee isompaa tapahtumaa, jossa tavoitteena on aikaansaada toimiva infrastruktuurisuunnitelma, jota voimme yhdessä työstää ennen kuin on liian myöhäistä.

Yhteistyön edistäminen elinkeinoelämän ja matkailun sekä kulttuurin välillä tapahtuu kulttuuri- ja matkailutyöryhmän toteuttamilla erilaisilla hankkeilla. Esimerkkinä tästä Leader Tornedalenin kautta rahoitettu hanke, joka on nyt saatu päätökseen. Pilottialue Tornionlaakso edistää koulutusyhteistyötä hankkeella, joka sisältää muun muassa koulutuskysymyksiä, yritystoimintaa, viranomaisyhteistyötä ja työmarkkina-asioita. Tässä jatkamme pian uusilla resursseilla, joiden avulla tavoitteena on saada hanke valmisteltua, jotta siitä voi myöhemmin tulla Interreg Aurora-hanke. Resursseja tarvitaan, koska kyseessä on hyvä hanke.

Tornionlaakson neuvoston perustamisen jälkeen vuonna 1987 on löydetty hyvä toimintamalli, joka on antaa enemmän jäsenkunnille ja siten lisännyt sitoutumista sekä ymmärrystä alueesta. Viimeisenä nostan esiin, että meillä on Tornionjoen molemmin puolin Leader-organisaatioita, joita hyödyntämällä Tornionlaakson neuvoston tulisi löytää yhteistyöhankkeita toiminta-alueemme kehittämiseksi ja saada myös Interreg Aurora mukaan tuleviin hankkeisiin. Hankkeisiin, jotka tarjoavat laajaa kehitystä ja vetovoimaa kaikille alueen asukkaille.

Kiitos kuluneesta vuodesta – nyt katsomme eteenpäin kohti hyvää vuotta.

Roland Kemppainen
Tornionlaakson neuvoston puheenjohtaja

Hallituksen puheenjohtajan tervehdys

Tornionlaakson neuvoston toiminta-alue Tornio-Haaparannasta Norjan Lyngeniin on 600 kilometrin mittainen ja sen sisälle mahtuu 1.1.2024 alkaen kaikkiaan 15 kuntaa kolmesta eri maasta. Neuvoston tehtävänä on edesauttaa infrastruktuuriin, liikkuvuuteen, koulutukseen ja kulttuuriin liittyviä yhteisiä tavoitteita Suomen, Ruotsin ja Norjan raja-alueella. Kun kolmesta eri maasta olevan usean kunnan tavoitteita ja tarpeita rajayhteistyölle sekä edunvalvonnalle hitsataan yhteen, niin sen tärkeämpää on, että ne ovat selkeitä ja että kaikkien kuntien näkemykset ja odotukset on voitu ottaa huomioon yhteisen toimintasuunnitelman pohjaksi. Tähän liittyen yhtenä vuoden 2023 tärkeimmistä toiminnoista on ollut Tornionlaakson neuvoston strategiatyö ja uuden strategian laatiminen vuosille 2024–2030. Kanslia on kartoittanut jäsenkuntien näkemyksiä uuteen strategiaan viidessä työpajassa ja jäsenkuntiin lähetetyllä lausuntopyynnöllä. Tornionlaakson neuvoston uusi strategia on tarkoitettu tuoda neuvoston kevätkokoukseen 2024. Strategiatyössä on huomioitava myös Pohjoismaiden ministerineuvoston visio 2030 ja sen toimintasuunnitelma tuleville vuosille, koska toimintamme on oltava linjassa myös tärkeän yhteistyökumppanimme pääteemojen kanssa.

Tornionlaakson neuvoston ja raja-alueiden rooli Pohjoismaissa korostui koronavuosien 2021–2022 aikana. Pitkään näkymättömänä ollut valtakunnanraja kuntien välillä tuli näkyväksi niin konkreettisesti kuin henkisesti. Pohjoismaiden välisen yhteistyön painoarvon kriittisyys on korostunut entisestään jo kaksi vuotta kestäneen Venäjän Ukrainaan aloittaman laittoman hyökkäyssodan vuoksi ja Pohjoismaiden raja-alueiden merkitys on huomattu myös maidemme valtionhallinnon tasolla ja katseet ovat kääntyneet pohjoiseen. Pohjoisen, rajan läheisyys ja yhteistyö ovat korostuneet monessa suhteessa viime aikoina. Pohjoisen roolia nostaa nyt moni juuri tähän historian taitekohtaan yhtä aikaa osunut mullistus: geopolitiikka, energiakriisi, huoltovarmuus ja vihreän siirtymän aiheuttamat vaatimukset. Tornionlaakson neuvoston toiminta-alueen läpi kulkevat maantie-, rautatie- ja satamayhteydet ovat eri uhkaskenaarioiden valossa maidemme elämänlankoja ja onkin selvää, että yhteyksien toimintavarmuudesta tullaan pitämään huoli myös valtioiden taholta. Lisäksi Suomen ja pian myös Ruotsin Nato-jäsenyys tulee näkymään rajoillamme lisääntyneenä toimintana.

Tornionlaakson neuvoston tehtävät ja edunvalvonta vuoden 2023 aikana ovat olleet tässä ajassa kiinni edellä mainittujen toimintaympäristön muutosten takia. Me tarvitsemme panostuksia infrastruktuuriin, liikkuvuuteen, koulutukseen ja kulttuuriin, jolla voimme varmistaa elinvoimaisuutemme, yhteisöllisyyden, ja roolimme maidemme turvallisuuspoliittisella agendalla.

Siirryin Tornionlaakson neuvoston hallituksen puheenjohtajaksi keskellä toimintavuotta 2023. Kiitän edellistä hallituksen puheenjohtajaa Eero Ylitaloa, hallitusta ja neuvostoa ja myös nykyistä hallitusta ja neuvostoa, joiden kanssa olemme aloittaneet työt kesän 2023 jälkeen. Suuret kiitokset aktiiviselle toiminnanjohtaja Tuulalle ja projektihenkilöstöllemme vuoden 2023 toiminnasta.

Jukka Kujala
Hallituksen puheenjohtaja

Toiminnanjohtajan tervehdys

Toimintavuosi 2023 oli aktiivisen toiminnan vuosi. Tornionlaakson neuvoston ensimmäisen isomman Leader-hankkeen Kulttuuri ja perinteet, jotka yhdistävät kolme maata, aktiivisin toiminta sijoittui kevätkaudelle. Työpajoissa ja webinaarissa työstettiin toimintamalli rajat ylittävälle kulttuuri- ja matkailuyhteistyölle. Samanaikaisesti polkaistiin käyntiin koko Tornionlaakson neuvoston strategian uudistamistyö. Työpajat järjestettiin osittain yhdessä hankkeen kanssa, ja työpajoihin osallistui sekä neuvoston, hallituksen ja työryhmien jäseniä, mutta myös muita kulttuurin parissa työskenteleviä henkilöitä. Lisäksi erillinen lausuntopyyntö lähetettiin kaikkiin jäsenkuntiin. Koko neuvostoa koskettava strategian uudistustyö valmistuu kevättalvella 2024. Hankkeen aktiviteetteina järjestettiin myös kirjoitus- ja sarjakuvakilpailu 13–16-vuotiaille nuorille, aiheena oli Tornionlaakso – elämää rajan pinnassa. Kilpailuun osallistui 44 työtä, ja pohdimmekin mahdollisuutta jatkaa nuorille suunnattua stipenditoimintaa myös tulevaisuudessa. Toinen iso ponnistus oli hankkeen uudelleen elvyttämä Nuorisokäräjät-tapahtuma, joka kokosi noin 30 osallistujaa taiteeseen ja kulttuuriin liittyviin työpajoihin. Tapahtumassa järjestettiin myös nuorille suunnattu Tulevaisuusfoorumi, jonka tuloksena nuoret tekivät yhteisen manifestin. Kulttuuri- ja matkailutyöryhmän jäsenistä koottu toimitustiimi, päätoimittajana Haaparannan kulttuuristrategi Pia Marttinen, teki suuren työn toimittaessaan Tornionlaakson vuosikirjan 2020–2022. Kirjaan on koottu merkittävimmät tapahtumat koronapandemian ajalta, ja sen on kansanvälisin vuosikirja koskaan. Lähes kaikki artikkelit ovat luettavissa joko ruotsiksi tai norjaksi sekä suomeksi.

Strategianprosessin aikana nousi rajat ylittävän infrastruktuurin edunvalvonta jäsenkuntien mielestä tärkeimmäksi tehtäväksi. Tornionlaakson neuvosto on heti Venäjän hyökättyä Ukrainaan nostanut esiin Tornionlaakson alueen merkityksen huoltovarmuuden sekä turvallisuuden kannalta. SuomiAreena 2023 -tapahtumassa neuvostolla oli mukanaan kartta, jonne oli merkitty vaihtoehtoina sekä Kolari-Skibotn sekä Kolari-Pajala-Svappavaara ratayhteydet. Kartta herätti paljon huomiota ja keskustelua. Suomen päätös Tornio-Kolari ratayhteyden sähköistämisestä oli tärkeä myös tulevien infrastruktuurihankkeiden kannalta. Loppuvuodesta saimme tietää, että Suomi on esittänyt valtatie 21 Tornioista Norjan rajalle lisättäväksi TEN-T-verkolle. Lisäksi verkkolle nousi myös Tornion satama. Ja vielä ennen joulua saimme lisää positiivisia uutisia Norrtågin tiedottaessa, että henkilöjunaliikenne Luulajasta Helsinkiin on mahdollista jo joulukuussa 2024.

Kohti Euroopan yhtenäisintä raja-aluetta – on vuosikertomuksen 2023 otsikko. Nämä neljä sanaa kuvaavat hyvin Tornionlaakson neuvoston toimintaa ja ovat myös perusta neuvoston olemassaololle. Tornionlaakson neuvoston toiminta-alueesta erityisen verrattuna muihin Pohjoismaisiin raja-alueisiin tekee se, että meillä rajat ylittävä elämäntapa koskettaa kolmea maata. Koronapandemian aikana huomasimme konkreettisesti, miten haastavaa on luovia Ruotsin, Suomen ja Norjan erilaisten määräysten ja vaatimusten keskellä. Tämän vuoksi Tornionlaakson neuvoston ajama Pilottialue Tornionlaakso on tärkeä. Teemme sinnikkäästi työtä sen eteen, että päättäjät Tukholmassa, Helsingissä ja Oslossa näkisivät Tornionlaakson erityisyyden tuomat mahdollisuudet, ja poistaisivat sekä asukkaiden että elinkeinoelämän kannalta merkittäviä esteitä. Työstämme esitystä ja vuoden 2023 aikana olemme pyytäneet lausunnot kaikilta jäsenkunnilta koskien Pilottialue Tornionlaakso esitystä. Työmme kohti Euroopan yhtenäisintä raja-aluetta jatkuu.

Näin lopuksi haluan kiittää projektin työntekijöitä Pia Suonvieriä ja Johanna Collenia heidän panoksestaan, samoin hallituksen puheenjohtajana vuosikokoukseen 2023 toiminutta Eero Ylitaloa, uutta hallituksen puheenjohtajaa Jukka Kujalaa, koko neuvostoa ja hallitusta sekä työryhmien jäseniä hyvästä ja aktiivisesta yhteistyöstä. Samalla toivotan Kittilän kunnan lämpimästi tervetulleeksi Tornionlaakson neuvostoon.

Yhteistyössä on voimaa!

Tuula Ajanki
Toiminnanjohtaja

TORNIONLAAKSON NEUVOSTON ORGANISAATIO

Organisaatio koostuu neuvostosta, hallituksesta, kansliasta sekä hallituksen asettamista rajanylisistä työryhmistä. Vuonna 2023 toiminnanjohtaja Tuula Ajangin lisäksi Tornionlaakson neuvosto on pystynyt kasvattamaan henkilöstöä palkkaamalla kaksi määräaikaista työntekijää, toisen hanke- ja toisen omarahoituksella.

Tornionlaakson neuvosto

Jäsenkunnat valitsevat edustajat ja heidän henkilökohtaiset varajäsenensä yhden kuntavaalikauden ajaksi kerrallaan. Puheenjohtaja sekä kaksi varapuheenjohtajaa valitaan vuosittain. Toimivuoden puheenjohtajana on toiminut Roland Kemppainen Övertorneålt ja varapuheenjohtajina Sari Juntura Torniossa, Geir Varvik Omasvuonon, Terje Olsen Raisin ja Johanna Koivumaa Kolarin kunnasta.

Kevätkokous, etäyhteys

Neuvoston kevätkokous pidettiin 16. maaliskuuta etäyhteyden välityksellä. Kokoukseen osallistui 23 (33) neuvoston jäsentä ja 5 hallituksen jäsentä. Kevätkokous hyväksyi hallituksen luovuttaman vuosikertomuksen ja tilinpäätöksen sekä nimesi KPMG:n Camilla Körkön ja Juha Raution jatkamaan tilintarkastajina vuonna 2022–2023.

Vuosikokous, Övertorneå

Tornionlaakson neuvoston vuosikokous pidettiin 7. kesäkuuta hybriditapahtumana, eli osallistuminen oli mahdollista paikan päällä Övertorneålla sekä etäyhteydellä. Vuosikokoukseen osallistui 22 (33) neuvoston jäsentä ja 6 hallituksen jäsentä sekä varajäsentä. Vuosikokouksessa käsiteltiin sääntömääräiset asiat. Vuosikokouksen jälkeen 7. kesäkuuta järjestettiin strategiatyöpaja, jossa työstettiin Tornionlaakson neuvoston uutta strategiaa. Vuosikokouksen yhteydessä 8. kesäkuuta järjestettiin myös seminaari ”Ainutlaatuisia elämyksiä”, jossa nostettiin esiin kulttuurin ja matkailun tuomia mahdollisuuksia sekä miten kuntien elinkeinopalvelut voivat tukea ja mahdollistaa yksityisten toimijoiden investointeja.

Syyskokous, etäyhteys

Neuvoston syyskokous pidettiin 29. marraskuuta etäyhteyden välityksellä. Syyskokoukseen osallistui 22 (33) neuvoston jäsentä ja 7 hallituksen jäsentä. Syyskokouksessa käsiteltiin sääntömääräiset asiat sekä hyväksyttiin Kittilän kunnan jäsenhakemus 1.1.2024 alkaen.

Tornionlaakson neuvoston edustajat

Osallistuminen kokouksiin sulkeissa.

RUOTSI	Varsinainen		Varajäsen
Haaparanta	Haara, Marléne	(2)	Lugnet, Christina
	Tavi, Hannele	(3)	Perdahl-Täikkö, Monica
	Kerttu, Perarne	(3)	
Övertorneå	Mörtberg, Tomas	(3)	Vedestig, Tomas
	Omark, Knut	(3)	Wälivaara, Anders
	Kemppainen, Roland	(3)	Savilahti-Häggbo, Inga
Pajala	Sköld, Anita	(2)	Töyrä, Stig (1)
	Ericsson, Peter	(3)	Hammarstöm, Ulrica
	Niska, Bengt	(2)	

Kiiruna	Isaksson, Birgitta (3) Zakariasson, Mari (2) Forsberg, Lisa (2)	Töyrä, Isak Närva, Gustav Nutti, Per-Olof
NORJA	Varsinainen	Varajäsen
Omasvuono	Kultima, Tuula Eriksen, Geir	Nilsen, Anne-Marie Viik, Inga Pirita
Kaivuono	Mo, Lisa Katrine Eriksen, Einar (3)	Pedersen, Stian Steinlien, Even
Raisi	Olsen, Terje Dyrstad, Ragnhild	Hestdal, Sigrun Rundhaug, Erlend Fred
Yykeä	Johnsen, Dan Håvard Samuelsen, Nils Einar (1) Olsen, Stein Are (1)	Christensen, Charlotte Aspo, Fredrik
SUOMI	Varsinainen	Varajäsen
Tornio	Juntura, Sari (3) Ponkala, Markku / (2) Pelimanni, Jaakko (1) Kankaanranta, Martti (1)	Pukero, Päivi / Harjuoja, Karoliina Katajamaa, Markku / Pirttimaa, Pertti Peurasaari, Piritta
Ylitornio	Lauri-Oja, Tanja (2) Ollikkala, Jouni (3)	Knuuti, Tommi Sandqvist, Tuomas
Pello	Niva, Teuvo (2) Risku, Tapani	Aska, Kalervo Kauppi, Katja
Kolari	Koivumaa, Johanna (3) Lakso, Risto (3)	Lipponen, Mikko Mäkinen, Aimo
Muonio	Niemelä, Juha (2) Mikkola, Johanna (1)	Pöyhtäri-Trøen, Priitta Jauhojärvi, Aki
Enontekiö	Laakkonen, Janne (1) Labba, Virpi (1)	Palojärvi, Leena (1) Keskitalo, Kalevi
Kunniajäsen	Westman, Bengt (3)	Haparanda kommun

Tornionlaakson neuvoston hallitus

Hallituksen tehtävänä on toimia Tornionlaakson neuvoston strategian puitteissa tehtävän yhteistyön aktiivisena ja edistävänä voimana, vastata vuotuisesta toiminnasta ja sen seurannasta, sekä tarvittaessa työryhmien asettamisesta. Hallitus on myös vastuussa taloudellisista kysymyksistä ja tiedottamisesta kunnille ja muille toiminnan piiriin lukeutuville. Neuvosto nimittää hallituksen, johon kuuluu yksi jäsen jokaisesta jäsenkunnasta. Hallituksen jäsenet valitaan kahdeksi vuodeksi kerrallaan.

Hallituksen puheenjohtajana toimi alkuvuoden 2023 Eero Ylitalo Pellostä. Vuosikokouksessa 2023 valittiin uudeksi hallituksen puheenjohtajaksi seuraavalle kaksivuotiskaudelle Jukka Kujala Tornionista. Hallituksen varapuheenjohtajan valinta siirrettiin kevätkokoukseen 2024 jotta Norjan vaalien jälkeiset luottamushenkilövalinnat ehditään tehdä kaikissa Norjan jäsenkunnissa.

Tornionlaakson neuvoston hallituksella oli kuusi kokousta vuonna 2023; 8. helmikuuta, 14. helmikuuta, 22. maaliskuuta, 10. toukokuuta, 20. syyskuuta ja 23. marraskuuta. Neljä kokouksista järjestettiin etäyhteydellä, 10. toukokuuta kokous järjestettiin Yykeässä (Lyngenissä), samassa yhteydessä pidettiin myös strategiatyöpaja. Matka oli tutustumisvierailu Yykeän kuntaan, joka liittyi Tornionlaakson neuvoston jäseneksi 1.1.2022. Mukana matkalla oli myös neuvoston jäseniä. Tornion kokous 23. marraskuuta oli hybridi, kokoukseen osallistuttiin sekä etänä että paikalla.

Tornionlaakson neuvoston hallituksen jäsenet

Osallistuminen kokouksiin sulkeissa.

RUOTSI	Varsinainen		Varajäsen	
Haaparanta	Tornberg, Sven /	(2)	Westman Bengt /	(2)
	Westman, Bengt	(3)	Söderholm, Sofia	
Övertorneå	Mörtberg Tomas	(5)	Grape, Robert /	
			Barsk, Henry	
Pajala	Ericsson, Peter	(6)	Hammarstöm, Ulrica	
Kiiruna	Töyrä, Emilia	(3)	Nilsson, Ann-Kristin	(2)
NORJA	Varsinainen		Varajäsen	
Omasvuono	Varvik, Geir	(3)	Heiskel, Inger	
Kaivuono	Lyngstad, Bernt Eirik Isaksen	(5)	Pedersen, Britt Margrethe	
Raisi	Nyvoll, Hilde	(2)	Skjønsfjell, Karl-Gunnar	
Yykeä	Johnsen, Dan Håvard	(4)	Samuelsen, Einar Nils	(3)
SUOMI	Varsinainen		Varajäsen	
Tornio	Kangastalo, Sampo /	(3)	Rainio, Olli /	(1)
	Kujala, Jukka	(2)	Kangastalo, Sampo	
Ylitornio	Pihlajamäki, Maija	(3)	Ollikkala, Jouni	(1)
Pello	Ylitalo, Eero	(6)	Laitamaa, Kaisu /	
			Jaako-Körkkö, Katja	
Kolari	Haapala, Hannu /	(1)	Möykkynen, Nina-Maria	(2)
	Piirilä, Tiina	(1)		
Muonio	Enbuska-Mäki, Laura /	(2)	Rantakokko, Katri /	
			Tammilehto, Jussi-Pekka	
Enontekiö	Mikkola, Samuli /	(2)	Palojärvi, Leena	(2)
	Härkönen, Petri	(1)		

Kempainen Roland, Tornionlaakson neuvoston puheenjohtaja (5)

Kanslia

Toiminnanjohtaja Tuula Ajanki vastaa neuvoston toiminnan toteuttamisesta strategian ja taloussuunnitelman toimenpiteiden mukaisesti, raportoiden hallitukselle säännöllisesti. Tilitoimistopalvelut on ulkoistettu. Kevään aikana tilitoimistopalvelut kilpailutettiin, uudeksi toimittajaksi valittiin Axent Haparanda AB ja syksyn aikana tapahtui toimittajan vaihdos. Kanslia valmistelee hallituksen ja neuvoston kokoukset, toteuttaa niiden päätökset sekä vastaa kontakteista jäsenkuntiin, viranomaisiin ja yhteistyökumppaneihin. Kanslian tehtävänä on hallinnon lisäksi tiedottaminen ja aloitteiden tekeminen sekä rajakuntien välisen yhteistyön kasvun ja kehityksen edistäminen.

Vuonna 2023 kansliassa on jatkanut kaksi määräaikaista työntekijää, 70 % sopimuksella työskentelevä projektipäällikkö Pia Suonvieri kesäkuun loppuun sekä kokoaikainen kulttuurikoordinaattori Johanna Collen elokuun loppuun. Projektipäällikön ja kulttuurikoordinaattorin työsuhteet liittyivät Leader-hankkeeseen, joka päättyi kesäkuun lopussa. Projektipäällikön työpiste oli samassa toimistossa toiminnanjohtajan kanssa Haaparannalla ja kulttuurikoordinaattorin toimisto sijaitti Pajalan kunnassa.

Työryhmät Infrastruktuurityöryhmä

Infrastruktuurin kehittämisessä toiminnanjohtajan tukena toimii infrastruktuurityöryhmä, jossa jäseniä on jokaisesta kolmesta maasta. Työryhmän merkitys on toimintavuoden aikana korostunut. Rajat ylittävän huoltovarmuuden ja turvallisuuden näkökulmasta Tornionlaakson alue on mielenkiintoinen erityisesti Suomen Nato-jäsenyyden myötä. Työryhmän jäsenistä Sampo Kangastalo, Göran Wigren, Roland Kempainen ja toiminnanjohtaja Tuula Ajanki ovat osallistuneet useisiin eri infrastruktuuriin liittyviin

seminaareihin. Göran Wigren osallistui ”Roadmap for Improved Arctic infrastructure and logistics system” esiselvityshankkeen päätöstilaisuuteen Narvikissa 21.–22. maaliskuuta. Sampo Kangastalo ja Tuula Ajanki 21.–22. syyskuuta European North Transport Forumiin Oulussa ja Roland Kemppainen Logistikdag Norr -tapahtumaan 15. marraskuuta Luulajassa. Työryhmä on vuonna 2023 pitänyt yhden kokouksen, 27. lokakuuta Kolarissa sekä Pajalan lentokentällä. Osallistuminen kokouksiin sulkeissa.

Infrastruktuurityöryhmän jäsenet

Ruotsi	Haaparanta	Wigren, Göran	(1)
	Övertorneå	Kemppainen, Roland	(1)
	Pajala	Hawkins, Robert	(1)
Norja	Omasvuono	Varvik, Geir	(1)
	Kaivuono	Lyngstad, Bernt Eirik Isaksen	
	Yykeä	Samuelsen, Nils Einar	(1)
Suomi	Tornio	Kangastalo, Sampo	(1)
	Kolari	Haapala, Hannu	(1)
	Enontekiö	Mikkola, Samuli / Härkönen, Petri	(1)

Kulttuuri- ja matkailutyöryhmä

Leader Tornedalen 2020 ”Kulttuuri ja perinteet, jotka yhdistävät kolme maata” hankkeen aktiviteetteihin kuului työpajojen ja webinaarien järjestäminen osana toimintamallin kehittämistä Tornionlaakson neuvoston kulttuuritoiminnalle. Työryhmän jäseniä on ollut mukana myös hankkeen ohjausryhmässä.

Työryhmä on pitänyt vuonna 2023 neljä kokousta, 21. helmikuuta käytiin lävitse kulttuuristipendihakemukset, 4. toukokuuta järjestettiin fyysinen kokous Pallaksella yhdessä hankkeen työpajan ja ohjausryhmän kokouksen kanssa. Kokouksissa 5. syyskuuta ja 5. joulukuuta käytiin lävitse hankkeen tuloksia sekä Kiirunan kunnan päätöstä hakea Euroopan kulttuuripääkaupungiksi 2029. Osallistumiset sulkeissa.

Kulttuuri- ja matkailutyöryhmän jäsenet

Ruotsi	Haaparanta	Marttinen, Pia	(2)
		Lakkala, Anu	(2)
	Övertorneå	Wintervy, Therese / Palokangas, Oona	
	Pajala	Funck, Johanna	(3)
Norja	Kiiruna	Lagerlöf, Määttä Sofia	(4)
	Omasvuono	Skjelnes, Mattila Silja	
		Sørum, Line	
	Kaivuono	Pedersen, Britt-Margrethe / Reinikainen, Mikaela Elisabeth	(1)
		Olsen, Vivien	(2)
	Raisi	Båtnes, Johanne	
		Fjære, Jan	(1)
	Yykeä	Christensen, Charlotte / Sørensen, John Terje	(1)
		Jaran, Andreassen Pål / Eriksen, Svein Anton	
Suomi	Tornio	Kallio-Seppä, Titta	(4)
	Ylitornio	Vartiainen, Salla	
	Pello	Askonen, Iina	(2)
		Ylisaukko-Oja, Harry / Koivumaa, Markus	(1)
	Kolari	Satokangas, Kyösti	
		Möykkynen, Nina-Maria	
	Muonio	Löppönen, Paula	(1)
		Kylä-Kaila, Kaisa	
	Enontekiö	Kolehmainen, Heli	(3)

TORNIONLAAKSON NEUVOSTON PERUSTOIMINTA

Asukasluku

Tornionlaakson neuvoston jäsenkuntien asukasluku 1.1.2023 on 69 582 (huom. Kiirunan kunnasta mukana ovat itäiset osat, Vittangin ja Karesuandon seurakunnat).

Tornionlaakson neuvoston strategia ohjaa toimintaa yhdessä Pohjoismaiden ministerineuvoston tavoitteiden kanssa. Neuvosto saa taloudellista tukea raja-alueelliseen yhteistyöhön samaan tapaan kuin muutkin pohjoismaiset raja-alueet.

Rajat ylittävän yhteistyön tavoitteet ja toimintatapa

Infrastruktuurin kehittäminen

→ Infrastruktuurityöryhmä ja hanketoiminta

Yritys- ja matkailuyhteistyön tukeminen

→ Kulttuuri- ja matkailutyöryhmä sekä hanketoiminta

Kulttuurin vahvistaminen

→ Kulttuuri- ja matkailutyöryhmä sekä hanketoiminta

Koulutusyhteistyön tukeminen

→ Pilottialue Tornionlaakso, sisältää koulutuksen lisäksi elinkeinoelämän, viranomaisyhteistyön kuten työmarkkinatoimenpiteet ja poliisiyhteistyön.

→ TORNIONLAAKSON ELINVOIMAN VAHVISTAMINEN

Painopisteet

Toiminnan painopisteiksi vuonna 2023 muodostuivat neuvoston strategian päivittäminen, rajat ylittävän yhteistyön palauttaminen kulttuuriin ja nuoriin keskittyvän oman Leader -hankkeen avulla sekä edunvalvonnan osalta Pilottialue Tornionlaakso ja rajat ylittävä infrastruktuuri.

Edunvalvonnan tavoitteena on ollut saada päättäjät ymmärtämään ja näkemään Tornionlaakson erityispiirteet eli yhteisen valtakunnan rajat ylittävän liiketoiminta- ja työmarkkina-alueen. Ruotsin, Suomen ja Norjan rajakuntien asukkaiden ja yritysten työmarkkina- ja liiketoiminta-alueen tulee olla kokonainen ympyrä, ei puolikas kuten se ikävä kyllä maiden omien lainsäädäntöjen vuoksi tällä hetkellä useissa tapauksissa on. Pilottialue Tornionlaakso on konkreettinen tapa edetä kohti Tornionlaakson neuvoston visiota Euroopan integroituneimmasta rajavyöhykkeestä. Jäsenkunnilta sekä tärkeimmiltä yhteistyöorganisaatioilta pyydettiin lausunto Pilottialue Tornionlaakson sisällöstä.

Tornionlaakson neuvoston strategian päivittäminen

Tornionlaakson neuvoston strategian päivittäminen käynnistyi helmikuussa 2023 osana Tornionlaakson neuvoston hallinnoimaa Leader rahoitteista hanketta ”Kulttuuri ja perinteet, jotka yhdistävät kolme maata”. Hankkeen ensimmäinen työpaja pidettiin 23. helmikuuta etäyhteydellä, toinen työpaja järjestettiin Pallaksen kansallismaisemissa 3. toukokuuta ja kolmas eli loppuwebinaari 13. kesäkuuta. Näiden työpajojen tuloksien perusteella strategiatyötä jatkettiin neuvoston ja hallituksen kesken 10. toukokuuta Yykeässä (Lyngenissä) pidetyssä strategiatyöpajassa sekä vuosikokouksen yhteydessä pidetyssä jatkotyöpajassa 7. kesäkuuta Övertorneålla.

Työpajojen lisäksi jokaiseen jäsenkuntaan lähetettiin lausuntopyyntö koskien sekä Tornionlaakson neuvoston strategian päivitystä, että Pilottialue Tornionlaakso esitystä. Kolmelle keskeisellä yhteistyöorganisaatiolle (Rajaneuvonta Ruotsi-Suomi, Koulutus Nord ja Koulutuskuntayhtymä Lappia) lähetettiin lausuntopyyntö koskien Pilottialue Tornionlaakso esitystä. Työpajojen materiaaleista ja lausuntopyyntöjen vastauksista toiminnanjohtaja kokosi yhteenvedon, joka esiteltiin sekä hallituksen viimeisessä kokouksessa että neuvoston syyskokouksessa marraskuussa. Koko vuoden kestänyt strategiaprosessi päättyi siten, että jäsenkunnat saivat vielä tilaisuuden käydä kootta materiaali lävitse ja viimeiset kommentoinnit oli mahdollista jättää 15. tammikuuta 2024. Tornionlaakson neuvoston päivitetty strategia ja strateginen toimintasuunnitelma vahvistetaan kevätkokouksessa 2024.

Toiminnan peruspilari on kaksinapainen toiminta, jossa yhdistyvät Tornionlaakson edunvalvonta ja vaikuttamistyö suuntautuen päättäjiin paikallisella, alueellisella, kansallisella ja EU-tasolla sekä koko neuvoston alueella näkyvä konkreettinen asukkaisiin ja elinkeinoelämään suuntautuva rajat ylittävän toiminnan aktivointi. Tornionlaakson neuvoston tehtävänä on kertoa päättäjiille Helsingissä, Tukholmassa ja Oslolla, millaisen tulevaisuuden me Tornionlaaksossa haluamme. Strategian päivittämisellä varmistetaan, että toiminta tukee parhaalla mahdollisella tavalla sekä jäsenkuntia että toteuttaa Pohjoismaiden ministerineuvoston yhteistyöohjelmaan kirjattujen kolmen pääteeman: Vihreä Pohjola, Kilpailukykyinen Pohjola ja Sosiaalisesti Kestävä Pohjola, alatavoitteita.

Jäsenkuntien palaute koskien strategiaa ja Pilottialue Tornionlaaksoa

Jäsenkunnilta saatujen palautteiden mukaan Tornionlaakson neuvoston tehtävät ja tarkoitus ovat ajan tasalla eikä niitä ole välttämätöntä päivittää. Myös neuvoston visio olla Euroopan integroitunein rajavyöhyke on ajantasainen ja sopivan kunnianhimoinen. Tavoitteiden asettelua olisi tarpeen selkeyttää, samaan "kattotavoitteiseen" tähtääminen tukisi myös jäsenkuntien omia tavoitteita. Strategista toimintasuunnitelmaa pidetään ajankohtaisena, tarvitaan kuitenkin enemmän mitattavia tavoitteita ja enemmän tuloksia.

Infrastruktuurin kehittäminen nähdään tärkeimmäksi tehtäväksi jäsenkuntien mielestä. Tässä yhteydessä on erittäin tärkeää, että Tornionlaakson neuvoston roolia alueen virallisena lausunnon antajana tulee edistää. Neuvoston toiminta-alueen rajat ylittävä kulttuuri on rikas kulttuuriperintö, joka on tärkeää säilyttää tuleville sukupolville, mutta on myös merkityksellinen, mikäli neuvosto halutaan viralliseksi lausuntojen antajaksi. Rajat ylittävän koulutusyhteistyön, työvoiman liikkuvuuden ja yritysten toimintaedellytysten helpottaminen puolin ja toisin rajoja toivotaan myös edistyvän.

Jäsenkunnat suhtautuvat myönteisesti Tornionlaakson pilottialue -esitykseen. Esitys on hyvin perusteltu ja tarpeellinen, siihen toivotaan lisättävän panostus infrastruktuuriin ja tieverkoston ylläpitämiseen sekä kehittämiseen. Pilottialue Tornionlaakso - hankekokonaisuuden osalta työtä tulee jatkaa ja tarkentaa määrätietoisesti konkreettisiksi tavoitteiksi ja toimenpiteiksi.

Pohjoismaiden neuvoston virallinen rajayhteistyöelin

Tornionlaakson neuvosto on yksi Pohjoismaiden neuvoston virallisista raja-alueellisista yhteistyöelimistä. Tornionlaakson neuvosto saa taloudellista tukea raja-alueelliseen yhteistyöhön samaan tapaan kuin muutkin pohjoismaiset raja-alueet. Pohjoismaiden ministerineuvoston raja-alueille myönnettävää tukea on toimintavuonna 2023 saanut 12 Pohjoismaista rajakomiteaa. Ministerineuvoston sopimuskausi kattaa vuodet 2021–2024. Puitesopimus toimii Tornionlaakson neuvoston toimintasuunnitelman runkona. Tornionlaakson neuvoston rahoitus nousi hieman indeksikorotusten vuoksi, ollen vuonna 2023 oli noin 820 000 SEK eli noin 73 000 € (545 480 DKK, vuonna 2022 520 000 DKK).

Ehdotus uudeksi yhteistyömalliksi

Puitesopimuksen kautta tuleva Pohjoismaiden ministerineuvoston vuosittainen rahoitus on kokonaisuudessaan vähän yli 8,5 miljoonaa Tanskan kruunua (DKK).

Rajakomiteoiden rahoitus vastaa noin neljäsosaa alueministereiden budjetista.

Pohjoismaiden ministerineuvoston eri rajakomiteoille myönnetyn rahoituksen suuruus vaihtelee, mutta perusteet rahoituksen jakamiselle ovat vanhentuneet ja niitä on tarpeen päivittää. Muun muassa tästä syystä ministerineuvosto on vuoden 2023 aikana työstänyt uutta rajakomiteoille suunnattua puitesopimusmallia. Alustavan tiedon mukaan sopimus astuisi voimaan vuoden 2025 alusta, vaikutus rajakomiteoiden ja Tornionlaakson neuvoston rahoitukseen on vielä epäselvää.

Pohjoismaisen yhteistyön kannalta on tärkeää, että raja-alueille annettavaa tukea hallinnoidaan ja kehitetään alhaalta päin, eli kuntien ja alueiden, ei hallitusten ja viranomaisten, toimesta. Paikallisen ja alueellisen tason toimiminen integraatioprosessin lähtökohtana on jo sellaisenaan laadullinen ulottuvuus maailman integroituneimmalla "alueella" Pohjolassa. Määrärahan suuruuden tulee vastata yhden kokoaikaistyön kustannusta. Kokoaikaistyötä vastaava rahoitus on eräänlainen vähimmäistaso, jotta komiteoilla olisi kapasiteettia varmistaa myös muita resursseja, mikä taas on perusedellytys sille, että Pohjoismaiden ministerineuvoston avustukset tuottavat mahdollisimman paljon hyötyä. Tornionlaakson neuvosto on strategian päivittämisprosessin aikana ottanut huomioon tulevat uudistukset, tavoitteena on kasvattaa Pohjoismaiden ministerineuvoston rahoitusta entistä aktiivisemmän toiminnan myötä.

Edunvalvonta ja viestintä

Tornionlaakson neuvoston rooli ja merkitys alueen edunvalvojana ja asiantuntijaorganisaationa on kasvanut vuosina 2020–2022 koronapandemian aikana. Tornionlaakson neuvostolla on käytössään kotisivujen yhteyteen kytketty Mynewsdesk-viestintäalusta, joka mahdollistaa entistä tehokkaamman viestinnän ei maihin suunnattujen uutishuoneiden kautta. Kohdennettu viestintä on edunvalvonnan kannalta tehokas työkalu, johon kanslian tulee entisestään panostaa. Edunvalvonnan tavoitteena on saada päättäjät ymmärtämään, että kysymys on kolmen maan alueella olevasta yhteisestä työmarkkina- ja talousalueesta, jolloin kansalliset päätökset väistämättä koskettavat myös naapurimaita. Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan on kääntänyt katseen entistä suuremmissa määrin kohti Tornionlaakson neuvoston aluetta. Suomen ja Ruotsin välinen ainoa maaraja ja junaratayhteys Tornio-Haaparannassa sekä yhteydet Norjan satamiin ovat entistä tärkeämpiä Suomen huoltovarmuuden ja turvallisuuden kannalta.

Kauppa- ja palveluvaliokunta, Lapin kauppakamari

Tornionlaakson neuvosto on Lapin kauppakamarin jäsen ja toiminnanjohtaja on ollut toimintavuonna nimettynä Kauppa- ja palveluvaliokuntaan, toimien valiokunnan varapuheenjohtajana. Toiminnanjohtaja osallistui syyskuussa Lapin kauppakamarin Helsinkiin suuntautuneeseen vaikuttamismatkaan. Vaikuttamistyössä kauppakamari on hyvä yhteistyökumppani, ja neuvoston tavoitteena on tuoda esiin yhteisen työmarkkina-alueen ja rajat ylittävän infrastruktuurin merkitys kaikissa kolmessa maassa. Tämän vuoksi vastaavaa yhteistyötä laajennetaan myös Ruotsiin ja Norjaan.

Tornionlaakson neuvosto mukana SuomiAreena 2023 -tapahtuma, Pori

SuomiAreena on Suomen suurin yhteiskunnallinen keskustelutapahtuma, vastaava Ruotsin Almedalen ja Norjan Arendalsuka viikoille. Tornionlaakson neuvosto osallistui tapahtumaan jo toisen kerran peräkkäin. Tornionlaakson neuvosto, Rajaneuvonta Ruotsi-Suomi-Norja sekä Tunturi-Lapin Kehitys ry. osallistuivat yhteisellä Rajaton Tornionlaakso-osastolla 27.-29.6.2023 SuomiAreena tapahtumaan. Lisäksi Tornionlaakson neuvosto

järjesti yhdessä Pohjoismaiden ministerineuvoston ja Pohjoiskalotin neuvoston kanssa Kohti rajatonta Pohjolaa -keskustelutilaisuuden. Aiheina tilaisuudessa olivat yhteinen Pohjoinen työmarkkina-alue, huoltovarmuus sekä infrastruktuuri.

Varautuminen mahdollisiin uusiin poikkeustilanteisiin

Pandemian jatkuminen on myös osoittanut sen, että Pilottialue Tornionlaaksoa tarvitaan mahdollisiin tuleviin poikkeustilanteisiin valmistautumiseen. Tornionlaakson neuvosto on aktiivisesti pitänyt yhteyttä viranomaisiin ja päättäjiin, mutta vielä aktiivisempaa otetta kaivataan. Sisäministeri Ohisalon esitystä oman yhteyshenkilön nimeämisestä sisäministeriöön työstetään. Tämä on tärkeä asia, koska oman yhteyshenkilön kautta Tornionlaakson asiat ohjautuisivat kootusti saman henkilön pöydälle.

Suoran edunvalvonnan rinnalle tarvitaan rajat ylittävän yhteistyön rakentamista. Tornionlaakson neuvosto on jo selvittänyt uuden Interreg Aurora -rahoituksen "Better cooperation governance" toimenpiteen soveltuvuuden rajat ylittävän yhteisen strategian suunnittelua ajatellen. Vuonna 2023 on kartoitettu tarvetta hankkeelle, jonka tarkoitus on saada pohjoisen alueen viranomaiset yhdessä miettimään miten parantaa rajat ylittävää yhteistyötä, miten voidaan varautua mahdollisiin uusiin poikkeustilanteisiin sekä mitä muutoksia rajat ylittävän infrastruktuurin kehittäminen tuo tullessaan.

Tulokset

Osallistuminen SuomiAreenaan toisena vuonna peräkkäin on osoitus yhteisestä edunvalvonnan tarpeesta. Osastolla esillä oleva infrastruktuurikartta, johon oli merkitty ratayhteydet sekä Kolari-Skibotn-Tromssa ja Kolari-Pajala-Svappavaara-Kiruna herättivät paljon huomioita ja keskustelua Tornionlaakson asemasta Suomen huoltovarmuuden ja turvallisuuden näkökulmista. Yhteinen tapahtuma Pohjoismaiden ministerineuvoston kanssa oli ensimmäinen konkreettinen askel kohti tiiviimpää Pohjoismaista yhteistyötä.

Infrastruktuurin kehittäminen

Tornionlaakson neuvoston infrastruktuurityöryhmä muodostuu 9 asiantuntijasta kaikista kolmesta maasta. Tehtävänä on tehostaa edunvalvontaa välittäen tietoa Suomen, Ruotsin ja Norjan päättäjille Tornionlaakson neuvoston jäsenkuntien yhteisistä tarpeista sekä kerätä tietoa siitä, miten edunvalvontaa tulee toteuttaa kussakin maassa. Jotta harvaan asutuilla alueilla viihdytään, tulee alueen tarjota infrastruktuurin lisäksi aktiviteetteja, kulttuuria sekä harrastusmahdollisuuksia. Näillä toimenpiteillä Tornionlaakson neuvosto tukee pohjoismaista yhteistyötä sekä visio 2030 tavoitteita.

Huoltovarmuuden merkitys päätettäessä pohjoisen väyläinvestoinneista

Venäjän hyökkäys Ukrainaan 24. helmikuuta 2022 käynnisti mullistuksen, jonka keskiössä väistämättä on myös Tornionlaakson neuvoston alueella olevat rata- ja valtatieyhteydet. Suomen NATO-jäsenyys vahvisti ennestään Tornionlaakson sijainnin merkitystä myös turvallisuuden näkökulmasta.

Tornionlaakson neuvoston vuosikokous 7. kesäkuuta 2023 teki kannanoton Suomen, Ruotsin ja Norjan hallituksille koskien Tornionlaakson keskeistä sijaintia Suomen huoltovarmuuden mutta myös NATO-yhteistyön kannalta. Ruotsin tulevan NATO-jäsenyyden myötä Tornionlaakson alueella on maaraja kaikkien kolmen NATO-jäsenmaan kesken. Suomen NATO-jäsenyyden myötä on jo nähty kansainvälisten sotaharjoitusten yleistymisen Pohjois-Suomen alueella. Valtatie 21 on tällä hetkellä tärkein liikenneyhteys Pohjois-Suomen ja Pohjois-Norjan välillä ja tien merkitys

huoltovarmuuden osalta on korostunut entisestään Venäjän hyökättyä Ukrainaan. Tien kunto erityisesti välillä Kilpisjärvi-Palojoensuu ei kestä raskasta sotilaskalustoa. Tornionlaakson neuvoston vuosikokous painotti, että päätöksiä tien kunnostamisesta ei ole syytä lykätä tulevaisuuteen, vaan muuttuneeseen maailmantilanteeseen on pystyttävä reagoimaan nopeasti. Vuosikokous nosti myös esiin Pohjoisen kasvavan roolin merkittävien investointien kannalta kaikissa kolmessa maassa. Pohjois-Ruotsi yhdessä Suomen Lapin ja Norjan Troms-Finnmarkin kanssa muodostavat yhteisen elinkeino- ja työmarkkina-alueen. Kaivosteollisuus, matkailu, metsäteollisuus sekä vihreä siirtymä ja Pohjoiseen suunnitellut tuulivoimapuistot sähköntuotannon lisäämiseksi ovat yhteiskunnallisesti erittäin merkittäviä panostuksia. Mittavat investoinnit edellyttävät lisää työvoimaa eli asukkaita alueelle. Toimiva infrastruktuuri ja rajat ylittävä junayhteys on merkittävä vetovoimatekijä. Uudistetun Haaparannanradan valmistuminen vuonna 2012 sekä käynnissä oleva Tornio-Laurila ratayhteyden sähköistys valmistuen 2024, ovat erittäin tärkeitä päätöksiä pohjoisen liikenneyhteyksille.

Ajankohtaista 2023

Suomen hallitus teki odotetun päätöksen Tornio-Kolari ratayhteyden sähköistämisestä.

Joulukuussa Suomen liikenne- ja viestintäministeriö tiedotti 19.12.2023 alustavasta sovusta koskien asetuksesta unionin suuntaviivoiksi Euroopan laajuisen liikenneverkon (TEN-T) kehittämiseksi. Asetuksessa määritellään Euroopan laajuinen TEN-T-verkko ja säädetään muun muassa sen väyliä ja solmukohtia koskevista laatuvaatimuksista. Asetuksen jatkoneuvotteluissa huomioitiin sotilaallisen liikkuvuuden tarpeet monipuolisesti, myös kartoissa. Jatkossa Turusta Norjaan kulkeva Eurooppa tie 8 (E8) on kokonaisuudessaan osa kattavaa verkkoa, kun valtatie 21 Tornioista Norjan rajalle lisätään TEN-T-verkolle. Lisäksi verkolle nousi uutena myös Tornion satama.

Ruotsin Norrtåg:n tiedotti joulukuussa, että henkilöjunaliikenne Luulajasta Helsinkiin on mahdollista jo joulukuussa 2024. Tällä hetkellä neuvotellaan suomalaisten yhteistyökumppaneiden kanssa juna-aikataulujen yhteensovittamisesta. Suunnitelmissa on kaksi henkilöjunaa kumpaankin suuntaan, jotka liikennöivät seitsemänä päivänä viikossa. Matkan arvioitu kesto olisi 10 tuntia, ainoa junan vaihto tapahtuisi Haaparannalla.

Tulokset

Tornionlaakson neuvosto on mukana ”Roadmap for Improved Arctic infrastructure and logistics system” esiselvityshankkeessa. Hanke päättyi 31. toukokuuta 2023.

Tornionlaakson neuvoston infrastruktuurityöryhmän kokous järjestettiin 27. lokakuuta Kolarissa. Kokoukseen osallistuivat lähes kaikki työryhmän edustajat sekä erikseen kutsuttuina vieraina Lapin ELY-keskuksen ylijohtaja Jaakko Ylinampa, joka kertoi NATO-jäsenyyden vaikutuksista rajat ylittävään infrastruktuuriin ja Lapin liiton aluesuunnittelija Kaisa Kinnunen, jonka kanssa keskusteltiin mm. Tornionlaakson neuvoston infrastruktuuriin liittyvän edunvalvonnan painopisteistä.

Kulttuurin ja matkailun kehittäminen

Kulttuuri- ja matkailutyöryhmässä on 25 jäsentä ja työryhmällä on ollut neljä kokousta vuoden 2023 aikana. Kaikilla jäsenkunnilla on edustus kulttuuri- ja matkailutyöryhmässä. Säännöllisten kokoontumisten, kulttuuristipendien ja vuosikirjan kautta toteutetaan rajat ylittävää kulttuurivaihtoa Ruotsin, Norjan ja Suomen välillä. Työryhmän työn merkitys on korostunut entisestään. Toiminta on ollut erittäin aktiivista, ja esim. kulttuuristipendien arvioinnin yhteydessä laaja osaaminen ja tuntemus eri maista on arvokasta.

Kulttuuristipendi 2023

Tornionlaakson neuvoston kulttuuristipendien arvo on 60 000 SEK ja stipendin haku aika on vuosittain 1/12–31/1. Hakemuksia tuli yhteensä 17 kpl. Norjasta tuli 2 hakemusta, Ruotsista 9 ja Suomesta 6 hakemusta. Kulttuuristipendi jaettiin seuraaville 4 hakemukselle:

Hetan Musiikkipäivät RY (FI) 5 000 SEK

- Musiikkipäivien järjestämiseen, vieraana Norrbotten NEO.

Lotta Nyberg (SE) 20 000 SEK

- Dokumenttisarja tornionlaaksolaisesta taiteesta ja kulttuurinaisista.

Norske Kveners förbund (NO) 25 000 SEK

- Esiselvitys kveenien ja tornionlaaksolaisten yhteisestä historiasta.

Riikka Tolonen (FI) 10 000 SEK

- Tornionjokilaakson taiteilijatapaamisen järjestämiseen Ylitorniolla.

Tornionlaakson vuosikirja 2020–2022

Tornionlaakson neuvoston kulttuuri- ja matkailutyöryhmän jäsenistä muodostettu toimitustyöryhmä vastasi vuosikirjan sisällön suunnittelusta. Kirja on kansainvälisempi kuin koskaan aiemmin, lähes kaikki artikkelit löytyvät sekä suomeksi että ruotsiksi tai norjaksi. Työryhmä halusi panostaa kirjaan, jota voidaan lukea kaikissa jäsenkunnissa tasapuolisesti. Kirja julkaistiin 15. marraskuuta Kolarissa järjestetyssä tilaisuudessa. Jokaiseen jäsenkuntaan jaetaan 10–15 kirjaa, kirjojen myynti tapahtuu Tornionlaakson museossa. Tornionlaakson vuosikirjalla on pitkä historia, ensimmäinen vuosikirja julkaistiin jo 1963. Vuodesta 1994 vastuu julkaisusta on ollut Tornionlaakson neuvostolla. Koska painetun kirjallisuuden lukeminen vähenee, on myös Tornionlaakson neuvoston jatkossa pohdittava vuosikirjan tulevaisuutta.

Koulutusyhteistyön kehittäminen

Koulutusyhteistyön tukemista selvitettiin pyytämällä lausuntoa Pilottialue Tornionlaakso esitykseen kahdelta paikalliselta oppilaitokselta, Koulutuskuntayhtymä Lappialta sekä Koulutus Nordilta. Tiiviimpää yhteistyötä oppilaitosten kanssa on suunnitteilla mm. erilaisen hanketoiminnan kautta.

Pohjoismaiden ministerineuvoston toiminta

Jokavuotinen rajakomiteoiden Kööpenhaminan kokous pidettiin 26.–27. tammikuuta. Pohjoismaiden ministerineuvoston ja rajakomiteoiden yhteinen raja-aluefoorumi järjestettiin 18.-19. syyskuuta Strömstadissa.

Rajaestetyöskentely

Tornionlaakson neuvoston toiminnanjohtaja on Rajaneuvonta Ruotsi-Suomi-Norja ohjausryhmän jäsen. Yhteistyön kautta jäsenkunnilla on paremmat yhteydet tuoda mahdollisia rajaesteitä esiin sekä saada ajankohtaista tietoa vallitsevista tilanteista. Tornionlaakson neuvoston puheenjohtaja Roland Kemppainen ja toiminnanjohtaja Tuula Ajanki osallistuivat Rajaneuvonnan järjestämään seminaariin 13.–14. syyskuuta Kiirunassa. Esimerkki yhteistyöstä on myös Pilottialue Tornionlaakso -hanke, jonka Rajaneuvonnan koordinaattori Päivi Koivupalo esitteli vuonna 2019. Taustalla on Pohjoismaiden ministerineuvoston selvitys vuosilta 2012–2014. Selvityksen toteuttaja Ramboll esitti tuolloin, että sekä Tornionlaakson että Öresundin alueet hyötyisivät pilottialue kokeilusta.

AEBR (Euroopan raja-alueiden liitto)

Tornionlaakson neuvosto on ollut AEBR:n (Association of European Border Regions) vakituinen jäsen 1990-luvun lopulta lähtien. Tornionlaakson neuvosto ja Bothnian Arc jakavat jäsenyyden ja niillä on yhteinen hallituspaikka "Executive Committee":ssa. AEBR harjoittaa muun muassa edunvalvontaa, kokemustenvaihtoa sekä tiedottamista. Heillä on myös ollut erilaisia hankkeita, joista jäsenet ovat voineet hakea asiantuntija-apua esimerkiksi rajan liikkuvuuden ongelmien ratkaisemiseen b-solutions ohjelman kautta. Myös opiskelijavaihto on ollut suosittua.

TORNIONLAAKSON NEUVOSTON HANKETOIMINTA

Kulttuuri ja perinteet, jotka yhdistävät kolme maata -hanke

Alkusuksystä päättynyt Leader-hanke "Kulttuuri ja perinteet, jotka yhdistävät kolme maata", oli tähän mennessä isoin Tornionlaakson neuvoston yksin hallinnoima hanke. Hankkeen toteutusajaksi oli 1.3.2022 – 30.6.2023, ja hankkeeseen palkattiin kaksi työntekijää. Hankkeen projektipäällikkönä toimi Pia Suonvieri ja määräaikainen kulttuurikoordinaattori Johanna Collen Pajalasta avusti 70 % työajastaan hankkeessa. Hankkeen tuloksena oli kolmessa työpajassa työstetty toimintasuunnitelma rajat ylittävän kulttuuritoiminnan järjestämiseksi sekä ehdotus alueen yhteiseksi tuotemerkiksi. Hankkeen aikana kuvattiin video, joka kuvastaa Tornionlaakson neuvoston monipuolista luontoa ja rikasta kulttuuritarjontaa. Video on nähtävillä neuvoston kotisivuilla.

Hanke järjesti kaksi erittäin onnistunutta aktiviteettiä, ensimmäistä kertaa järjestetyn kirjoitus- ja sarjakuvakilpailun 13–16-vuotiaille jäsenkuntien nuorille sekä uudelleen elvytti aiemmin järjestetyn Nuorisokäräjät-tapahtuman. Kirjoituskilpailun aiheena oli "Tornionlaakso – elämää rajan pinnassa". Kirjoituskilpailuun saapui 44 työtä ja voittajaksi valikoitui Aylin Ylimaz Öneholm, 14 vuotta, Övertorneåltä, toiselle sijalle tuli Hilla Koivumaa, 13 vuotta, Kolarista ja kolmannelle sijalle Yusuf Emir Aydemir, 13 vuotta, Skibottenista. Kolme parasta palkittiin stipendillä ja kuusi seuraavaa saivat kunniamaininnan. Voittajien tekstit julkaistiin Tornionlaakson vuosikirjassa 2020–2022, joka julkaistiin syksyn 2023 aikana.

Nuorisokäräjät järjestettiin Muonioissa 19.-21.5.2023. Tapahtumaan osallistui noin 30 nuorta. Tapahtuman yhteydessä järjestettiin nuorten Tulevaisuusfoorumi, jossa nuoret pääsivät miettimään, keskustelemaan ja päättämään, mitä viestiä he haluavat tuoda ulkomaailmalle omista asuinalueistaan ja koko Tornionlaakson tilanteesta.

Tornionlaakson neuvoston Nuorisokäräjien manifesti 2023

1. Nuorten mielenterveyspalvelut on nostettava tapetille, ja niitä on parannettava.
2. Haluamme satsauksia koulujen viihtyvyyteen. Ne tulisi toteuttaa niin, että meitä nuoria kuunnellaan alkusuunnittelusta lopputoteutukseen asti.
3. Nuorison kulttuuriharrastuksiin täytyy panostaa lisää. Niihin halutaan päteviä ohjaajia ja enemmän toimitiloja, kuten esim. bändien treenitiloja.
4. Erilaisten kulttuuriharrastajien kiertoon katsominen ja huomioimatta jättäminen aiheuttaa luovien ihmisten poismuuttoa Tornionlaaksosta etelän kasvukeskuksiin. Koemme, että ennakkoluuloiset asenteet erilaisuutta ja monimuotoisuutta kohtaan on suuri este alueen kehitykselle.
5. Toivoimme että pienempien kylien ja kaupunkien nuorisotoimintaa ja yhteistyötä kehitettäisiin niin, että meillä olisi tarjolla laajemmat mahdollisuudet osallistua monipuolisempaan toimintaan.

Lopuksi kaikkein suurin toiveemme on, että Suomen, Ruotsin ja Norjan Tornionlaakson kunnat jatkaisivat meille nuorille suunnattujen yhteisten rajat ylittävien tapahtumien ja muun toiminnan kehittämistä.

Doerz Tornionlaakso -alusta

Tornionlaakson neuvosto on hankkeen aikana koekäyttänyt digitaalinen Doerz -alustaa tapahtumien ja elämysten markkinointiin. Kulttuuri- ja matkailutyöryhmän kokouksessa 4. toukokuuta kuitenkin päätettiin, että alusta on liian työläs jäsenkuntien päivitettäväksi ja että kansallisella tasolla löytyy useita muita vastaavia alustoja. Tästä syystä päätettiin, ettei sopimusta enää jatketa. Sivusto löytyy kuitenkin edelleen Tornionlaakson neuvoston kotisivuilta.

Roadmap for Improved Arctic infrastructure and logistics system -esiselvityshanke

Esiselvityshanke "Roadmap for Improved Arctic infrastructure and logistics system" päättyi keväällä 2023. Tuloksena syntyi kattava raportti, ja työryhmä on suunnitellut jatkoa hankkeelle. Hankeaika oli 1.10.2022 – 31.5.2023. Tornionlaakson neuvoston rahoitus oli 67 000 SEK. Tornionlaakson neuvostolla oli hankkeessa ohjausryhmäpaikka, virallisena jäsenenä toimi Sampo Kangastalo Tornioista ja varajäsenenä Göran Wigren Haaparannalta.

2022/23	Yhteensä SEK
Region Norrbotten	167 000
Nordland Fylkeskommune	167 000
Tornedalsrådet	67 000
LKAB	250 000
Narvik Havn	250 000
Nordkalotträdet	99 000
Kokonaisrahoitus	1 000 000

TALOUS

Vuoden 2023 tulos oli -438 027 (-1 112 072) kruunua. Oma pääoma 31.12.2023 oli 940 828 (1 378 855) kruunua. Edellisen vuoden luvut ovat sulkeissa.

Vuoden 2023 budjettiin on kirjattu tietoinen noin 420 000 kruunun alijäämä, joka varattiin kulttuurikoordinaattorin palkkakustannuksiin. Tornionlaakson neuvoston taloudellinen tilanne seuraa Tornionlaakson neuvoston vuosikokouksessaan 7. kesäkuuta 2023 hyväksymää talouden toimintasuunnitelmaa. Toimintasuunnitelman mukaan oman pääoman tulee olla noin 1 000 000 kruunua tammikuussa 2024. Vuonna 2024 on aika arvioida toimintaa ja päättää uudesta talouden toimintasuunnitelmasta.

Tuloslaskelma

Tornionlaakson neuvoston taloudellinen tulos sekä tila ilmenevät seuraavista tulos- ja taselaskelmista, sekä tilinpäätöskommenteista:

Tulos			
Summat kruunuina	Kom	2023	2022
Toiminnan tulot	1	2 737 009	2 599 204
Toiminnan kulut	2	-3 170 959	-3 710 535
Toiminnan nettokulut		-433 950	-1 111 331
Rahoitustulot	3	280	12 089
Korkomenot	4	-4 357	-12 830
Rahoitustuotto		-4 077	-741
Tulos rahoituserien jälkeen		-438 027	-1 112 072
Vuoden tulos		-438 027	-1 112 072

Tase			
Summat kruunuina	Kom	2023-12-31	2022-12-31
VASTAAVAA			
Käyttöomaisuus			
<i>Aineelliset hyödykkeet</i>			
Inventaarit	5	-	-
Käyttöomaisuus yhteensä		-	-
Lyhytaikaiset varat			
Lyhytaikaiset saamiset	6	831 765	370 158
Lyhytaikaiset sijoitukset	7	80 426	723 425
Kassa ja pankki	8	331 254	786 668
Lyhytaikaiset varat yhteensä		1 243 445	1 880 251
VASTAAVAA YHTEENSÄ		1 243 445	1 880 251
VASTATTAVAA			
(Oma pääoma ja velat)			
<i>Oma pääoma</i>			
Tasapainoitettut ylijäämät	9	1 378 855	2 490 927
Vuoden tulos		-438 027	-1 112 072
Oma pääoma yhteensä		940 828	1 378 855
<i>Velat</i>			
Lyhytaikaiset velat	10	302 617	501 396
Velat yhteensä		302 617	501 396
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		1 243 445	1 880 251

Kirjanpitoperiaatteet ja tilinpäätöskommentit

Summat kruunuina jos ei toisin ilmoiteta

Yleiset tilinpitoperiaatteet

Tornionlaakson Neuvosto on kuntayhtymä ja sen on siten seurattava kunnallislaisissa määrättyä tilinpitolakia (2018:597).

Arviointiperusteet ym.

Vastaavat on laskettu hankinta-arvoonsa, ellei muuta ole mainittu alla.

Tulojen tilitys

Saadut jäsenmaksut, kansallinen rahoitus ja EU-tuet tilitetään ajalle jolloin ne on saatu kustannuksia vastaten.

Saatavat

Tulot on yksilöllisen erittelyn perusteella merkitty saatavaksi merkityllä erällä.

Saatavat ja velat ulkomaan valuutassa

Saatavat ja velat ulkomaan valuutassa on laskettu tasepäivän kurssin mukaan.

Käyttöomaisuuden poistoperiaatteet

Suunnitellut poistot perustuvat alkuperäisiin hankinta-arvoihin ja hankinnan laskettuun elinikään. Arvonvähennykset tehdään pysyvien arvonalennusten yhteydessä.

Seuraavaia poistoaikoja käytetään:

Aineelliset hyödykkeet

Inventaarit

3 ja 5 vuotta

Lyhytaikaiset sijoitukset

Lyhytaikaisetsijoitukset arvioidaan vuositilityslain mukaisesti alhaisimman hankinta-arvon mukaan sekä todellisen arvon mukaan.

Kom 1	Toiminnan tuotot	2023	2022
	Jäsenmaksut	1 325 027	1 289 904
	Pohjoismaiden Ministerineuvoston projektirahoitus	838 013	837 513
	Julkinen rahoitus tai vastaava	517 785	250 000
	Muu rahoitus	39 209	204 222
	Valuuttakurssin vaikutukset	16 975	17
			565
		<u>2 737 009</u>	<u>2 599 204</u>

Jäsenmaksut jaettuna jäsenkunnittain

	Enontekiö	61 640	58 558
	Haparanda	137 278	137 754
	Kolari	88 093	82 546
	Kiruna	63 126	63 412
	Kaivuono	57 233	57 736
	Yykeä	64 902	65 186
	Muonio	68 048	64 105
	Raisi	86 474	86 856
	Pajala	99 598	99 120
	Pello	79 770	75 500
	Omasvuono	55 352	55 174
	Tornio	296 582	281 287
	Ylitornio	86 179	82 139
	Övertorneå	80 752	80 531
		<u>1 325 027</u>	<u>1 289 904</u>

Kom 2	Toiminnan kulut	2023	2022
	Henkilöstökulut	-1 514 448	-1 742 077
	Materiaali ja ulkopuoliset palvelut	-1 370 978	-1 427 171
	Muut ulkopuoliset kustannukset	-285 534	-541 287
		<u>-3 170 960</u>	<u>-3 710 535</u>

Kom 3	Rahoitustulot	2023	2022
	Korkotulot	280	27
	Valuuttakurssivoitto	-	12089
		<u>280</u>	<u>12089</u>

Kom 4	Rahoituskulut	2023	2022
	Korkomenot	-4 357	-370
	Muut rahoituskulut	-	-12 460
		<u>-4 357</u>	<u>-12 830</u>

Kom 5	Inventaarit	2023	2022
<i>Hankinta-arvot yhteensä</i>			
	Vuoden alussa	-	106 850
	Utrangeringar	-	-106 850
	Vuoden lopussa	-	-
<i>Suunnitelman mukaiset poistot yhteensä</i>			
	Vuoden alussa	-	-106 850
	Återförda avskrivningar på utrangeringar	-	106 850
	Vuoden lopussa	-	-
Poistosuunnitelman mukainen jäljellä oleva arvo vuoden lopussa			
Kom 6	Lyhytaikaiset saamiset	2023	2022
	Asiakassaamiset	389 974	1 931
	Muut saamiset	420 507	359 077
	Ennakkomaksut	21 284	9 150
		831 765	370 158
Kom 7	Lyhytaikaiset sijoitukset	<i>Kirjanpidollinen arvo</i>	<i>Markkina-arvo</i>
	Korkoa tuottavat arvopaperit	80 426	80 426
Kom 8	Kassa ja pankki	2023	2022
	Pankkitili	331 254	786 668
		331 254	786 668
Kom 9	Oma pääoma		<i>Tulos</i>
	Tase edellisvuoden päättyessä		1 378 855
	Vuoden tulos		-438 027
	Vuoden lopussa		940 828
Kom 10	Lyhytaikaiset velat	2023	2022
	Hankintavelat	8 112	91 427
	Muut velat	82 557	117 823
	Kertyneet henkilöstövelat	110 942	200 024
	Muut siirtovelat	101 006	92 662
		302 617	501 396

2024-

Jukka Kujala
Hallituksen puheenjohtaja
Tornion kaupunki

Tuula Ajanki
Toiminnanjohtaja

Jouni Ollikkala
Ylitornion kunta

Bengt Westman
Haaparannan kunta

Eero Ylitalo
Pellon kunta

Tomas Mörtberg
Övertorneån kunta

Markku Vehkaoja
Kolarin kunta

Peter Ericsson
Pajalan kunta

Laura Enbuska-Mäki
Muonion kunta

Emilia Töyrä
Kiurunan kunta

Leena Palojärvi
Enontekiön kunta

Hilde Nyvoll
Raisin (Nordreisan) kunta

Timo Kurula
Kittilän kunta

Irene Morso Grønvoll
Yykeän (Lyngenin) kunta

Geir Varvik
Omasvuonon (Storfjordin) kunta

Bernt Eirik Isaksen Lyngstad
Kaivuonon (Kåfjordin) kunta

Roland Kemppainen
Tornionlaakson neuvoston puheenjohtaja

Tilintarkastuskertomus on annettu 2024-

Monika Lindgren
Auktorisoitu tilintarkastaja

Juho Rautio
Auktorisoitu tilintarkastaja,
CGR